

Špatná pověst krále Václava obraz panovníka ve středověké literatuře

Už za svého života pronikl Václav IV. do literatury. Neúspěšný panovník poutal pozornost soudobých zpravodajů. Václav byl podle většiny z nich špatným a neschopným vládcem, který se o politiku příliš nestaral, věnoval se jen svým zálibám, nevedl řádný život, dokonce podporoval kacíře (tj. stoupence Jana Husa). Někteří z autorů jsou ještě radikálnější a obviňují panovníka přímo z krutosti a vražd. I když je zjevné, že mnohá z obvinění jsou jen literární klišé, která měla podtrhnout královu politickou neschopnost, tento Václavův středověký mediální obraz v obecném povědomí i literatuře přežívá po staletí. Často je také využíván jako protipól historického obrazu Václavova otce Karla IV. i jeho nástupců. Svou roli přitom jistě sehrála agitace, která snad směřovala k očernění panovníka a k jeho svržení z říšského trůnu.

Jedním z nejcitovanějších kronikářů je Ondřej z Řezna, Václavův současník, a jeho Cronica pontificum et imperatorum Romanorum. V textu se objevují nářky na panovníkovy údajné špatné návyky i vlastnosti, jako třeba nadměrné pití: „...“, pokud skutečně pil, nevládal spravovat věci království“, stejně tak jako báje o tom, že panovníka všude doprovázel kat: „A také, aby vzbuzoval u ostatních strach a hrůzu, měl u sebe vždy kata, kterého nazýval kmotrem, neboť ho jako chlapce vytáhl z křestní vody.“ Do historie se prý král zapsal jen tím, že „jej učinila slavným špatná pověst, nikoliv pověst dobrá“. Řada z těchto až neuvěřitelných příhod je zcela nepochybně smyšlená a mnohdy převzatá ze starší literatury, některé z nich se objevují i u více soudobých autorů.

O králově prchlivosti, sklonu k alkoholismu psal také Edmund de Dwynter, brabantský diplomat a kronikář, který určitou dobu žil na Václavově dvoře. Ve své díle Breve chronicon Brabantinum ale zmínil alespoň některé Václavovy pozitivní stránky, např. prý král vedle jiných řečí hovořil plynně i latinsky, když pak prý „pil jen pro radost, vedl výtečnou konverzaci a byl moudrým a zdvořilým knížetem“. Vedle toho ale i Edmund de Dwynter připojuje děsivé historky. Podle jedné z nich prý král na zdi uviděl nápis „Václav je druhý Nero“, vzal křidu a připsal „pokud jsem jím nebyl dosud, budu“.

Kriticky se o Václavovi vyjadřovali i čeští autoři, jako např. Tomáš Štítný ze Štítného nebo později Pavel Židek. I z jeho textu se dozvíme o králově slabosti, smilstvu a opilství. Jediným narativním textem, který panovníka nesoudí, jsou Staré letopisy české.

Obraz, který středověká literatura zanechala, dal vzniknout pověsti špatného krále – krále tyрана a tu pak přebírala i literatura mladší.



Portrét krále Václava IV. označeného jako husitského krále ve spise Hermanna von der Hardt „Magnum oecumenicum Constantiense concilium“ ze 17. století. Toto nařčení souviselo s tím, že panovník po určitou dobu podporoval reformní křídlo vedené Janem Husem na pražské univerzitě. Už na podzim r. 1415 se ale Václav IV. jednoznačně postavil na katolickou stranu.

„Kronika o založení země České a prvních obyvatelích země“, kterou v 16. století sepsal Martin Kuthen ze Šprinsberku, se věnuje také osudům českých zemí za vlády Lucemburků. Konfliktním náboženským záležitostí se však vyhýbá a Václava IV. líčí jen pohledem holých historických faktů.

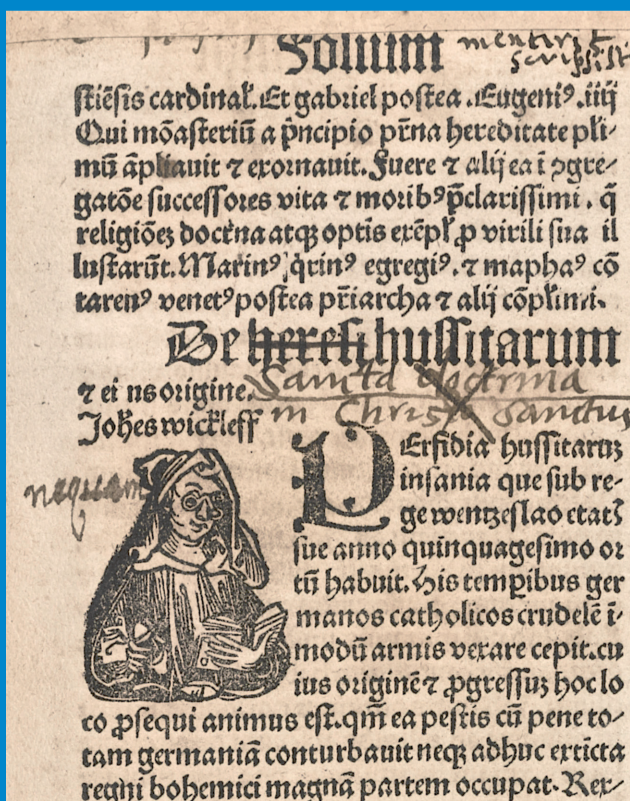


psal. Království České žádnou radou ani lidstú opatrnostij se nespravuje / než samými toliko mocnostmi nebeskými. Než pak těchto dnů / prvniho nebe hnutí šťastné / a dobrotivě kněmu gest patření. ale kdyžto mine / nebudeli žádným wtípem spravováno / neb spustne a zkaženo bude / a neb wruce cizozemcům přigde.

O Wacławowi III Králi Českem XII



A Téhož Léta když Cysář Karel vmřel Wacławo prvorozený syn geho Království České přerýal. A Léta Páně M° CCCXXX° Vmřel Jan Očko Kardynál / a Arcybiskup Pražský drubý. a na geho Stolicy Zbýněk z Hazimburku wstoupil.



V Schedelově Světové kronice, která byla napsána z katolického pohledu, je také kapitola věnovaná popisu husitského kacířství (De heresi hussitarum). V tisku vlastněném Historickým ústavem však toto hanlivé označení někdo v mladší době přeškrtnul a nadepsal „O svatém učení husitů“ (De Sancta doctrina hussitarum).

Patrně největším konfliktem Václava IV. byl ten s pražským arcibiskupem Janem z Jenštejna. Vyvrcholil zatčením arcibiskupových nejvyšších úředníků a jejich následným mučením. Generální vikář Jan z Pomuku při mučení zemřel. Arcibiskup krátce poté rezignoval na svůj úřad a odešel do Říma, kde na krále připravoval žalobu.

